

WOJCIECH KRÓLIKOWSKI

(1926-2019)

Wojciech Królikowski urodził się w Warszawie w 1926 r. Studiował fizykę na Uniwersytecie Warszawskim i otrzymał stopień magistra w 1950 r. Stopień doktora otrzymał w 1952 r. (promotorem był profesor Wojciech Rubinowicz) a doktora habilitowanego w 1957 r. Jego życie zawodowe było na stałe związane z warszawskim środowiskiem fizyków teoretyków. Pracował w Uniwersytecie Warszawskim bez przerwy od 1950 r. Pracował także w Instytucie Fizyki PAN w latach 1952-1957 i w Instytucie Badań Jądrowych w latach 1958-1970, gdzie był kierownikiem Zakładu Teorii Jądra Atomowego i Cząstek Elementarnych. Otrzymał tytuł profesora w 1958 r., a w r. 1969 został wybrany członkiem Polskiej Akademii Nauk.

Wojciech Królikowski był pierwszoplanową postacią we wczesnym powojennym rozwoju fizyki teoretycznej w Uniwersytecie Warszawskim. Związany był ściśle z profesorem Wojciechem Rubinowiczem, jednym z najbardziej znanych fizyków polskich, i podjął promowany przez niego kierunek badań oparty na współczesnej teorii kwantów. Wojciech Królikowski zainicjował w Warszawie badania podstawowych praw rządzących strukturą materii - ten kierunek badań należał zawsze do głównych zadań fizyki i wyznaczał oraz nadal wyznacza jej główny nurt rozwoju. Nie ma wątpliwości, iż Wojciech Królikowski jest "ojcem" fizyki teoretycznej cząstek i oddziaływań elementarnych w ośrodku warszawskim. Nadał też tym badaniom ramy organizacyjne, tworząc w 1960 r. Zakład Teorii Cząstek Elementarnych, którego kierownikiem był do czasu przejścia na emeryturę.

W swojej karierze naukowej Wojciech Królikowski prowadził badania w słynnych uczelniach, takich jak Politechnika w Zurychu, gdzie miał okazję oddziaływać z Wolfgangiem Paulim, w Instytucie Studiów Zaawansowanych w Princeton, w Europejskim Laboratorium Fizyki Cząstek (CERN) w Genewie i w Międzynarodowym Instytucie Fizyki Teoretycznej (ICTP) w Trieście.

Dorobek naukowy Wojciecha Królikowskiego jest bardzo bogaty. Obejmuje ponad 200 publikacji, a wśród nich kilka wyników o zasadniczym znaczeniu dla rozwoju fizyki cząstek elementarnych. Należy tu przede wszystkim wymienić wysunięcie hipotezy o istnieniu neutrina mionowego [1]. Hipoteza ta została później potwierdzona doświadczalnie i miało to podstawowe znaczenie dla rozwoju teorii oddziaływań elektroślabych. Był także jednym z pierwszych teoretyków, którzy do opisu oddziaływań silnych wprowadzili nową liczbę kwantową [2], niezbędną, jak się później okazało, do zbudowania teorii tych oddziaływań. Wojciech Królikowski zajmował się zawsze z ogromną intuicją zasadniczymi problemami fizyki cząstek elementarnych.

Jego rola w ośrodku warszawskim nie sprowadzała się wyłącznie do tego, że zainicjował nowy na owe czasy i bardzo ważny kierunek badań. Był profesorem zawsze lubianym przez studentów i szanowanym za precyzję swych wykładów. Jego podręcznik z mechaniki teoretycznej, napisany w 1955 r. wspólnie z profesorem Wojciechem Rubinowiczem, jest ciągle wznawiany i używany go do dziś wszystkie kolejne roczniki studentów.

Wojciech Królikowski wychował kilka pokoleń uczniów, inspirując ich do fascynujących badań w fizyce cząstek elementarnych. Zainteresowanie fizyką, chęć zrozumienia istoty rzeczy, entuzjizm, celność ocen w bardzo szybko rozwijającej się dziedzinie badań, zdrowy

krytycyzm naukowy - to wszystko było zawsze bezcenne dla jego uczniów i współpracowników.

Na zakończenie chciałbym dodać kilka bardziej osobistych słów. Nie jestem wprawdzie bezpośrednio uczniem profesora Wojciecha Królikowskiego - jestem jego naukowym wnukiem [3] - ale, jak to bywa w rodzinie, więzy między tymi dwiema generacjami są czasem szczególnie silne. I tak było w naszym przypadku. Czuję się spadkobiercą jego sposobu myślenia o fizyce, w którym aparat matematyczny podporządkowany jest zrozumieniu problemu od strony fizycznej. Wojciech pozostał do końca zafascynowany fizyką i było dla mnie i innych jego kolegów prawdziwą przyjemnością dyskutować z nim o badaniach w świecie, o nowych kierunkach badań, o mankamentach i zaletach pojawiających się nowych idei, o tym co warto zreferować na seminariach.

Wojciechu, jesteś wciąż z nami w naszym myśleniu o fizyce!

Warszawa 2 maja 2019

Stefan Pokorski

[1] "Fermions and the Intrinsic Pauli Principle", *Nuclear Physics* **23**, 53 (1961); "Search for Rotational Symmetry of the Universal Fermi Interaction", *Nuovo Cimento* **24**, 969 (1962).

[2] "Complex Charge and Binding of Quarks", *Bull. Acad. Pol. Sci.* **15**, 363 (1967).

[3] Byłem uczniem Grzegorza Białkowskiego, który był pierwszym uczniem Wojciecha Królikowskiego.
